

Armët

Armët e zjarrit janë rreptësisht të ndaluara për të miturit (pushkët, armët e goditjes, etj). Mbjajtja e **thikave automatike** të “spyderco”¹ që qelet me një dorë, të thikave flutura², janë të ndaluara posa të jenë më të gjata se 12 cm të çelura me një teh që e tejkalon 5 cm. **Veglat luftarake për lëndime** (grusht amerikan, kopaçe, nunshaku, push dagger³ etj) janë rreptësisht të ndaluara. Përdorimi me vetëdëshirë, për të lënduar, gjëra të shpeshta (shkopi i bas-bollit, kyter, shishe etj) janë gjithashtu të ndaluara.

¹Spyderco-sistemi i hapjes me një dorë, nuk është automatike, brisk i ndërrueshëm. Hapja është mekanike. Mjet që përdoret nga zjerrëfikësit etj.

²Thika flutur-sistemi i hapjes me një dorë, nuk është automatike, hapja bëhet në mënyrë mekanike. Doreza i ndërrohet kurse brisku është fiks.

³Push dagger- brisk simetrik apo asimetrik pa dorez.

Sipas rregullave shkollore voduaze, u ndalohat nxënësve të sjellin gjëra të rrezikshme në shkollë.

Rruga publike

Të miturit iu nënshtrohen rregullave të njejta sikurse i rrituri sa i përket sjelljeve në rrugë. Në rrugët publike, rregullat policore e ndalojnë sidomos:

- pështyrjen apo urinimin,
- lëshuarjen në lojërat e rrezikshme (për shembull të kalohet mbi hekurudhë)
- mbeturinave apo gjërave të tjera.

Të rriturve dhe më të rinjëve ju rekomando het ta kenë një letërnjoftim me vete.

Të qenurit prindër: një rol kryesor

Fëmijët dhe adoleshentët, deri në pjekurinë e tyre (18 vjeç) janë nën përgjegjësinë e prindërve të tyre ose të përgjegjësit ligjor që e ka në ngarkesë. Ky udhërrëfyes nuk ofron kurrëfarë reçete të gatshme. Ka për qëllim vetëm t’ju përkujton prindërve sa i përket ligjeve reth të miturve. Kjo broshurë e ndihmon caktimin e rregullave dhe e ushqen dialogun që është i domosdoshëm në vendosjen e rregullave edukative, duke i marrë parasysh obligimet dhe të drejtat e fëmijëve.

Të qenurit prindër nuk është çdo herë e lehtë dhe leximi i kësaj broshure mund të nxisë shumë pyetje. Nëse keni pyetje, kontaktoni profesionalët e rrethit tuaj ose thirrni në numrin e poshtë shënuar. Do të gjeni përgjigje ose do të drejtoheni kah profesionalët aktiv në fushën shkollore shoqërore dhe edukative, pranë policisë, pranë shërbimit të mbrojtjes së rinisë apo pranë shoqatave ose institucioneve të ndryshme. Numrat e telefonit si më poshtë ua lehtësojnë gjithashtu këto përçapje (demarsh).

Informatat dhe mbështetjet edukative

Family.ch: www.lafamily.ch apo 021 652 5293

TELME – 147

Përgjigjet e pyetjeve arrijnë në www.telme.ch. dhe pritjen e prindërve dhe e të rinjëve në Lozanë, me takim paraprak (TELME është një shërbim i Terre des hommes)

E në rajon:

Asociacioni Appartenances – 021 922 45 22

Përgjegjës i botimit
Komisioni Preventiv i Rivierës

Rrethi i VEVEY-së

Drejtoria e enteve shkollore të komunës

Policia Riviera

Komisioni i preventivës Riviera

“Prindërit dhe fëmijët ia kanë borxh njëri tjetrit ndihmën e ndërsjelltë, vëmendjen dhe respektin (...)”

(Kodi civil i zvicëres)

Përmbledhje e vogël në përdorim për prindërit

Duke u rritur fëmiju gëzon liri më të mëdha. Përjeton përvoja të reja. Për ta ndihmuar të rritet dhe të mbrohet, por gjithashtu për t’i përkrahur prindërit në misionin edukativ, pushteti publik i ka dekretuar ligjet. Këto ligje përbëjnë rregullat kryesore, me ç’rast një përzgjedhje është grumbulluar në këtë udhërrëfyes. Në rast moskuptimi, vetëm versioni në gjuhën frengje është referencë.

Me mbështetjen e komunave të rrethit.

© Komisioni i preventivës Riviera 2007.
E drejta e shumëzimit është e rezervuar, përshtatja prej versionit origjinal Qyteti i Lozanës.

Alkooli

Ligji e ndalon t'ju shitet apo t'ju ofrohet alkooli të rinjëve nën moshën **16 vjeçe**.

- Birra dhe vera: shitja dhe ofrimi është e mundshme mbi moshën 16 vjeçe.
- Alkoopops¹, koktele, aperitive dhe pije të destiluara: shitja dhe ofrimi është e mundur mbi moshën **18 vjeçe**.

¹ Alkoopops-është përzjerje e alkoolit të fortë dhe limonadës.

Droga

Ligji e ndalon prodhimin, ofrimin, shitjen dhe konsumimin e të gjitha llojeve të drogave të quajtura

“të buta” (shanvre (kërp), bar, marihuana, kanabis etj), sintetike (ekstazi etj) apo të fortë (kokain etj). Informata, këshilla dhe konsultime:

- ACT - Preventiva dhe lufta kundër toksikomanisë: 021 921 50 50
- Rel'Aids - intervenimi në familje: Patricia 079 212 7887, Lionel 079 210 5813, Jean-Jacques 079 233 3006

Eshtë më se e njohur se drogat janë të rrezikshme për shëndetin. Joshja ndaj tyre mund të fillojë herët. Duhet patur kujdes ndaj shenjave të para që do të tregojnë fillimin e konsumimit (demotivimi, mungesat në shkollë etj).

Entet publike

Një i ri nën moshën 16 vjeç, i pa shoqëruar nga përfaqësuesi i ligjshëm, nuk ka të drejtë të shkojë në **kafene, restorane, tea-rooms, pube dhe diskoteka**, i lejohe vetëm nëse është i pajisur me një leje me shkrim.

- Për moshën **10-të** deri **12-të** vjeç, kjo leje mund të pranohet deri në orën **18hoo**, dhe,
- për moshën **12-të** deri **16-të** vjeç deri në orën **20hoo**.

Autorizimi duhet të jetë i datuar dhe i nënshkruar, me mbiemër, adresë dhe numër telefoni të prindërve, emri dhe ditëlindja e fëmijut, gjithashtu edhe enti ku i lejohe ta frekuentojë.

- **Sallonet** e lojrave dhe **ciberqendrat** janë të ndaluara për të rinjët **nën 16 vjeç**, pos nëse janë të shoqëruar nga përfaqësuesi i ligjshëm.
- Të rinjët më pak **se 18 vjeç**, nuk janë të autorizuar t'i frekuentojnë **klubet e natës** dhe **kazinot**.

Duhani

Rregullat shkollore voduaze e precizojnë se “nxënësve nuk u lejohe konsumimi i duhanit dhe ipijeve alkoolike”.

Ka shumë ente të natës që konsiderohen si klube nate!

Konsumimi i duhanit e dëmton rënd shëndetin. Sa më i hershëm që është kontakti me duhanin, aq më i madhë është rreziku i varësisë.

Daljet gjatë natës

■ Të rinjët që ende nuk i kanë mbushur 16 vjet që e frekuentojnë shkollën e obligueshme mund të rrijnë jashtë deri në ora **22h**, nëse përfaqësuesi legal e lejon.

Kur janë të autorizuar nga prindërit e tyre që të kthehen vetëm në orët e vona (kinema, aktivitete të shoqatave etj) të rinjët duhet të kthehen menjëherë në shtëpi.

Shkelja e ligjit & dhuna

Një fëmijë, djalosh apo një i rritur shkel ligjin nëse merr pjesë në:

- dëmtim i pasurisë, vandalizëm, tage, etj.,
- udhëtimi pa biletë në transportet publike,
- vjedhje, fshehje të vjedhurash, vjedhje në bandë, vjedhje me dhunë, etj.,
- raket (marrje me dhunë e parave apo e gjësendeve tjera), kërcënime, sulm seksual, etj.,
- goditje me qëllim, lëndime nga moskujdesi, rrahje, pjesëmarrje në një përlëshje, etj.,
- sulmim me fjalë (sharje) apo fizik, etj.

Nëse një i mitur është viktimë e sulmit “raket” apo të një sulmi seksual, është me rëndësi të bisedohet me prindërit apo me një të rritur dhe të mirret me seriozitet. Përndryshe, që të mos lihen agresionet e tilla të pa ndëshkuara është e domosdoshme të lajmërohet brigada e të miturve dhe e zakoneve të Policisë kantonale (021 644 44 44) apo thirrreni Policinë Riviera (021 962 77 00).

